

«Kad trauki plīst, arī mani taisītie, es nepārdzīvoju»

Keramikas Lības Ločmeles 24 stundas stopkadrus

#SIF_MAF2022 #24stundasstopkadrus



Lība Ločmele – pamatskolu beigusi Reikavas vidusskolā, paralēli mācoties Baltinavas Mūzikas un mākslas skolā, J. Rozentāla Rīgas mākslas skolu absolvējusi kā grafiķe, Latvijas Mākslas akadēmijā Vizuāli plastiskās mākslas nodaļu kā keramiķe. LU Alūksnes filiālē mācītju pedagogijas pamatus un Maļnavas koledžā apguvusi arī uzņēmējdarbību lauksaimniecībā. Paralēli studiju noslēgumam uzrakstījusi projektu jaunajiem uzņēmējiem, ko organizēja Viļakas novada pašvaldība, saņemot līdzekļus elektriskās krāsns iegādei, kas bijis atspēriena punkts uzņēmējdarbības uzsākšanai. Realizēts Balvu novada pašvaldības grantu konkursa projekts, iegādājoties aprīkojumu keramikas meistarklašu organizēšanai. Abi ar draugu Edmundu nodarbojas ar biškopību, Baltinavas pagastā veido lielāku darbnīcu un sapņo par malkas krāsni. Šobrīd strādā pagaidu darbnīcā drauga vecāku mājās. Strādājusi Balvu Mākslas skolā, gūstot vērtīgu pieredzi meistardarbnīcu un nometņu organizēšanai nākotnē.

Rīti bez modinātāja un ar liepziedu tēju

Es esmu tipiska pūce. Es labāk strādāju līdz naktij un vēl vairāk. Agri rīti man ir ļoti grūti, tā bija arī studiju laiks. Kopš es strādāju sev, ja nav sezona un aktīvais periods, es sevi nespīdzinu un mostos bez modinātāja apmēram plkst. 10.00 pēc sava iekšējā pulksteņa. Ja man būtu algots darbs, tas nebūtu iespējams. Pirmā lieta man ir suns. Jarno ir 2 gadi, bet viņš domā, ka joprojām ir kučēns, grib ielīst klēpī, kaut arī viņš to nevar no 5 mēnešu vecuma, jo ir ļoti liels – Vidusāzijas aitu suņa un Bernes ganu suņa krustojums. Viņš prasa ļoti daudz uzmanības. No rīta mēs izstaigājamies, tad es gatavoju brokastis sev, draugam un Jarno, kuram apetīte ir tik laba, ka viņš var ēst jebkurā diennakts laikā. Mēs esam nopirkuši viņam pogas, ko nospiežot, viņš var dabūt kraukšķi. Viņš zina konkrēto pogu. Nu, ja satrakoja, tad visas pogas iet pa gaisu. Jarno mūsu ikdienā ir ienesis daudz haosa un daudz prieka, smieklu. Paralēli gatavošanai es ielieku mazgāt veļu, atbildu uz e-pastiem un paēdusi pošos uz darbnīcu. Jā, es īsti nedzeru kafiju, biežāk izvēlos zaļu tēju ar medu, reizēm kakao. Mīļākā man ir liepziedu tēja. Kāpēc dzert kafiju, ja es neizjūtu nekādu mundrumu?

Diena – virpojot, glazējot un spēlējot tetri

Ap plkst. 12.00 es jau esmu darbnīcā. Ja iepriekšējā dienā es esmu pilnvērtīgi strādājusi, es sāku ar virpoto darbu apstrādi. Ja tās ir krūzes, pēc apstrādes es tās atstāju neapstrētas ar plēvi, lai žūst. Un es pa to laiku uztaisu osiņas. Kad osiņas sastingst, es tās pielieku krūzēm. Viss ir uz izjūtām. Ja jūtu, ka osiņa ir pielipusi klāt kārtīgi, lieku plastmasas kastē kā mazā siltumnīcā, lai savienotās daļas saaug un lēnām žūst, lai nekas neplaisā, lai mazāks brāķu risks. Prakse to ir pierādījusi, ka labāk ļaut procesam notikt lēnām. Lielus šķīvjus, bļodas, kam ir lielas virsmas, arī sedzu ar plēvi. Mazas bļodas pēc apstrādes es neapsedzu, atstāju žūt tāpat. Trauki žūšanas periodā jāšārgā no caurvēja.

Pēc apstrādes es sāku virpot. Es taisu traukus, rotas (auskarus, brošas, matadatas, kaklarotas), dekoratīvus priekšmetus, sienas dekorus. Pamatā tie ir pasūtījuma darbi, tad savi projektiņi, lai man būtu, ar ko piedalīties tirdziņos. Katrā krāsnī ir kāds pasūtījuma darbs un mani darbi. Es pati bieži aizmirstu matu gumijas, un matos tiek ielikta ota, matadata. Porcelāna matadata ir pietiekami labs motīvs, lai sāktos sarunas, jo cilvēki tirdziņā jautā, kas tas ir un kā to lieto. Tirdziņa laikā esmu taisījusi copi 15 reizes, rādot, kā lieto porcelāna matadatu. Par porcelāna karotēm cilvēki bija sašutuši visvairāk, jo tās ir liekamas sekcijā, bet ne lietošanai. Porcelāns ir pārāk trausls un pārāk dārgs, viņi pat baidās to pataustīt un paņemt rokās. Es iedrošinu, lai sajūt, cik tā ir viegla. Piedalīšanās tirdziņos ļoti nogurdina, jo ir jāgatavojas, jāpakojas iepriekšējā dienā, jāizbrauc naktī, jo plkst. 5.00 man ir nakts, ne rīts, bet tā pozitīvā komunikācija ar klientiem dod enerģiju,

ka tu redzi, ka cilvēks atrod sev krūzīti, ka viņš jūt – tā ir viņa! Man nepatīk tirgot internetā, bet reizēm es to daru. Man pašai ir svarīgi aptaustīt lietas, just materiālu, piemēram, vai krūzei oša ir ergonomiska, vai patīk sajūta, kad to paņemu rokās. Ja cilvēks pasūta kaut ko attālināti, vienmēr nervozēju, jo es nezinu, vai viņam būs tā sajūta, ko gribēja. Es esmu introverta, man patīk dzīve laukos un ka nav kaut kur jābrauc katru dienu. Nebūt burzmā ir viens no iemesliem, kāpēc gribēju atgriezties atpakaļ laukos.

Tad ir laiks, kad es virpoju. Bieži vien tie ir pasūtījuma darbi – tādi kā krūzītes servīzei, piemēram, kafijas grauzdētavaī KUUP, ar ko man ir sadarbība un kam es taisu traukus jau vairākus gadus. Tās ir krūzītes ar logo, konkrēta masa un glazūra, konkrēti tilpumi, tas ir specifiski. Taisot vienādi, tāpat paliek cilvēciskais faktors, un man arī nepatīk rūpnieciskais perfekcionisms. Es sataisu 10 vienādas krūzītes, bet tās katra tāpat atšķiras, katra ar savu pieskārienu. Vienmēr ir jātaisa vairāk nekā pasūtīts, jo jāreķinās ar brāķu faktoru. Virpoju, sēžot pret spoguļi. Ne jau, lai skatītos uz sevi, bet lai redzētu, kā, virpojot masu, to iecentrēju – vai ir simetriska, vēroju uzvirpoto formu pa



gabalu, ne tikai no augšas. Pārsvārā strādāju ar akmens masu un porcelānu. Porcelāns ir visdārgākais, vissmalkākais un viscimperlīgākais materiāls, tam ir atmiņa. Ja tu viņam pieskaries neapdedzinātam, neiedeformē, bet krāsnī viņš atceras, kur tu viņam pieskaries, un tas deformējas krāsnī pie augstas temperatūras.

Ir krāsns dienas, kad tu darbus glazē un liec krāsnī. Jā, un otiņas ir mana vājība. Man to ir daudz – lielākas un mazākas! Ar otiņām es saspraužu arī matus. Ar apgleznošanu es ļoti neaizraujos, jo tas sadārdzina gala produktu. No toņiem mani ir pastelīgā zemes toņi, bet es esmu nopirkusi ziemai arī sarkano glazūru, kas man šķiet ļoti koša... Visa diena paiet glazējot, tīrot apakšīgas. Tad tu spēlē tetri, piepildot ceplī katru plauktu maksimāli daudz, bet lai trauki savā starpā nesaskaras. Pat pēc vairākiem darba gadiem pirms krāsns ieslēgšanas ir tāds satraukums. Bet katras krāsns atvēšana ir kā Ziemassvētki, kad tu skaties un priecāties, ja viss ir izdevies, kā iecerēts. Bet tas jau ir aiznākamajā dienā, kad krāsns atdzisusi līdz temperatūrai, kad to ir droši atvērt gan krāsns elementiem, gan apdedzinātajiem traukiem. Keramikā iemāca nesteigties un ļauties procesam, pieņemt to, ka ne vienmēr viss izdodas uzreiz.

Kad trauki plīst, arī mani taisītie, es nepārdzīvoju, jo par traukiem ir jāpriecājas, tie ir jālieto un jāmaina, ne jātur sekcijā. Es pati mājās lietoju traukus, kuri ir ar kādu brāķīti, jo es tos nevaru pārdot, kas neatbilst standartam – kāds glazūras punktiņš, kāds kriksītis palicis vai sadeformējies. Es tos lietoju un priecājos. Arī draugs saka, ka labāk garšo, ja ēdiens ir manā bļodiņā. Ir dienas, kad tu gribi dzert tikai un vienīgi no tās krūzītes! Rudenī gribas lielākas krūzes, kuras var turēt plaukstās. Vasarā glāžu tipa krūzes lietojas labāk. Arī bērnībā man bija dienas, kad gribēju dzert no konkrētas krūzītes.

Vakarpusē visbiežāk sanākt ņemt laukā krāsni un mazgāt biskvītētos traukus, lai tie būtu tīri no putekļiem un pēc izžūšanas nākamajā dienā būtu gatavi glazēšanai. Ja tiek dedzināta krāsns un temperatūra tajā ir ap 1000 grādiem, strādāt te nav iespējams, telpa ir neliela un ļoti uzsilst.

Šovasar 30 grādu karstumā nācās dekorēt porcelānu ar zeltu. Keramikas zelts ir šķidrā veidā un ļoti toksisks, to nedrīkst ieelpot, jāstrādā ar speciālu respiratoru, gumijas cimdiem, valā logi un durvis, lai cirkulē gaiss, un pēc šī procesa obligāti jāiet mazgāties, lai nomazgātu visus izgarojumus. Jāizturas nopietni pret savu veselību. Tas pats ir ar glazūrām. Sauso pulveri, lai jauktu glazūru, spainī es beru ārā, lai vējš aiznes putekļus projām, lai es tos neieelpoju un lai tie nenonāk darbnīcā, nenosēžas uz virsmām. Vispār jāuzkopj ir regulāri un tikai ar mitru, jo keramikas materiāli, sevišķi glazūru putekļi, nosēžas uz virsmām, un to ieelpošana ir kaitīga veselībai.

Cilvēkiem, pērkot porcelāna krūzīti ar zelta maliņu, nav priekšstats, cik grūts ir šis darbs, ka jācilā spaini, jāvirpo – fiziski smagi. Redzot un izmēģinot kādu procesu, tu jau saproti, kā tas ir. Tāpēc arī meistarklases ir svarīgas, lai cilvēki atcerētos, kā tas ir – darīt pašam, un ne vienmēr uzreiz arī sanāk. Viņiem liekas, ka viņi visu prot, ņems un darīs, bet... Viņi cīnās paši ar sevi. Cilvēki ir atraduši radīt ar rokām, un caur materiālu šis process ir terapeitisks.



Vēli vakari un atpūta vannā ar grāmatu

Es darbojos darbnīcā katru dienu vidēji 5–6 stundas, man nav brīvdienu. Ir standarta lietas, starp kurām es kursēju – darbnīca, bites vai topošā māja un darbnīca. Mēs abi ar Edmundu esam pūces, tāpēc darbojamies pavēlāk. Es arī neēdu pusdienas, nav tam laika, tikai vakariņas. Kad visu laiku esi darbos, nemaz nejutī izsalkumu. Ja man ir jāpavada visa diena kādā seminārā vai, piemēram, «sēžot» pie datora, ir jocīgi, jo nogurstu daudz vairāk. Pēc darbnīcas darbiem es dodos uz mājām, gatavoju vakariņas, visbiežāk cepeškrāsnī, lai man ir laiks paralēli darīt ko citu, piemēram, uzkopt grīdas pēc Jarno. Vasaras sezonā plāuju zāli, padarbojos dārziņā. Ziemas periodā vairāk ir remontdarbi. Māju mēs ceļam nestateidzoties, mums patīk process, visu izdomāt, saplānot.

Man patīk lasīt, īpaši ziemas periodā. Man ir spilgta fantāzija. Lasot es uzbūru citu realitāti, vizualizēju. Grāmatas es pārku, aizņemos no draudzenēm, ņemu bibliotēkā. Kopā ar draugu mēs lasām žurnālu «Lauku Māja». Ļoti patīk!

Man nav problēmu visu dienu nerunāt, darbojoties darbnīcā, jo mājās mēs ar draugu aprunājamies, kā ir gājis pa dienu, ko plānojam darīt. Vakariņojam mēs vēlu, ap plkst. 21.00 vai plkst. 22.00, tad paskatāmies kādu filmu, seriālu, raidījumu. Reizēm iemalkojam kādu glāzi vīna.

Man patīk vakaros iet vannā, īpaši šādā drēgnā laikā. Tur es varu pavadīt ilgu laiku. Reizēm vannā es lasu grāmatu. Ir jauki tā pavadīt laiku, ja tu zini, ka rītā tev nav agri jāceļas, kaut kur jāsteidzas.■

Teksts – Ineta Atpile-Jugane

Foto – Arita Atpile-Dona

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.
Par projekta «24 stundas stopkadrus»
(Nr. 2022.LV/RMA/03) rakstu saturu atbild
b-ba «Latgolys entuziastu grupa Bīldis»».

MAF
Mediju atbalsta fonds